

S O K F Ő L E.

99. Szám. Béts. December 10-dikén. (47) 1833

Emlékeztető Jegyzetek.

D e c e m b e r.

7 Dec. — 1815. Ney frantzia tábornagy (marsal) agyon lövetik ma mint hitszegő áruló azon küzdők által, kiket olly sokszor nagy nevének ditsőségétől körülömlöve vezérlett 's győzni tanított a' hartmezőn. Pórból eredvén köz huszárból lett tábornagy. Napoleon öt mint legjelesb vezéreinek egyikét tisztelte. Ney erre magát érdemessé is tette Elchingen, Jena, Eylau, Friedland 's a' Moskwa mellett, hol Napoleontól „le brave des braves köszöntéssel ditsőítettett. 1813—15 legnagyobb gátot vetett az Egyesültek előnyomultának. Napoleon lemondása után a' Királynak esküdött hűséget, de ezt Napoleon visszatértekor megszegte, a' miért életével kellett lakolnia. Bátran, mint illik a katonához ki a' vérmezőn összebarátkozott a' halállal, halt meg. Azon vád hogy ő okozta legyen a' Waterlooi ütközet elvesztét alaptalannak látszik. Ó vala az utolsó a' tsataterén a' frantzia vezérek közt, 5 ló lövetett agyon alatta, ruhái egészen át voltak lyuggatva a' puskagyolyóktól.

8 Dec. — 1799. A' Frantziák visszányomatnak a' Rajna tulsó részére. — 1804. Ferentz Tsászár nagy pompával megy Szent István templomába; az udvarban szerentse kívánatok az Austriai Tsászári méltóság felvétele végett; uj titulus és uj tzim; emlékpénzek c' napra.

9 Dec. — 1687. Őseink nagy vita után lemondváu királyt választó jusokról megkoronáztatják I Jósefet Posonyban, 's leve Magyarország „regnum haereditarium, cuius vel sola mentio aliquorum aures, inter quos aliquot etiam Episcopi, adeo offenderat, ut secessionem fere a Comitibus pararent, nisi . . . Celebritatem eius dici auxit allatus de Agria recuperata nuncius, vel ex eo capite latissimus, quod in ea regni parte praeter Varadinum et Temesiam nihil iam Turcis reliquum esset.“ Pray — 1717. Szül. Winkelmann „ein um Kritik und Geschichte der Kunst, so wie um das Studium der Antike unsterblich verdieneter Gelehrter und Schriftsteller. — 1403 † II Leopold III Henrik idősb fia az ngy nevezett Terror Hangarorum. — 1437 † Zsigmond Királyunk. — 1797. A' Radstadti Con-

Toldalak a' M. Kurirhoz.

99 (47)

gress kezdődik. — 1811. Napoleon celtörli éjszak Németország új statusaiban a' feudumot.

10 Dec. — 1520. Luther elégeti a' Pápai bullát. — 1586. Erdődy Tamás vissza üzi Ferhates basát Ivanitztól. — 1686 † Condé Frantziaország nagy 's ditső hadvezérei legnagyobbika a' revolutio előtt. — 1810. Napoleon Német országnak nagy részét Frantziaországhoz kaptolja.

Az élők és a' holtak Párisban.

(Egy német utazó napló könyvéből.)

Ma del után különös rosz kedvem vala; a' reggel, mellyet könyvtárban egy Párisban középkorbeli nevezetességeiről értekező kézirat olvasásával tölték, hamar röppent el; jólehet ezt inkább valami bizonyos tudományos kíváncsiságból, mintsem más mélyebb érdekből tevém. Igy lön tehát, hogy egyes jegyzetek nyereségével ugyan, de ismeretim minden tetemesb nevelkedése nélkül elhagyván a' könyvestermet azon tünődtem, mikép huzzam ki unalom nélkül a' nap hátra lévő részét, hogy lelkemet süllyedtéből, ha saját betsérezésem sérelme nélkül e' kifejezéssel élnem szabad, vala mikép felidézhessem. Minthogy azonban, mint világszerte tudva van, tele gyomorral könnyebben túri az ember az idő szenvedéseit, mindenek előtt a' *rue de Richelieu* egy kávéházában jóllakám, azután odább ballagék elhatározattan, hogy gondolatim irányzatát most egyszer a' szerentsére bizom. Igy öszszejárék több úttzákat majd a' szögletekre felüggesztett rőf-magas betűkkel nyomtatott hirdetvényeket olvasván, majd egy kép árusbolt előtt megállván boszszonkodva az 1830 évi Julius óta elhatalmasodott szemtelenségen, melly büntetlenül, hogy vevőket tsalogasson, a' legilletlenebb szem — 's érzet sértő otsmány rajzolatokat teszi ki nézésre vegyest szentképek, híres férfiak por-

trait-cik 's Frantziaország hős történeti emlényekkel. Bósszúsán 's elkeseredten fordulék el ezen erkölts-
telenségtől, melly minden előtte elmenő szemébe üt-
közvén, — egy időben, a' hol mindenki tsak a' erköl-
tsök nemesülésétől várja a' társas állapot jobbúlását,
erre olly kártékónyan hat. Most egy zörgő omnibus
voná magára figyelmemet 's én viszszyanerém elveszt-
tett jó kedvem egy részét. Óh omnibus! kiálték ma-
gamban, jöllehet szótlanul, de bizonyosan szellemüleg
haugosban, mint ama szegény vándor mesterlegény,
kit, a' német Juliusi napotska előtt egy — i rendőr
meg birságolt belső okoskodás miatt; Óh omnibus te
égi találmány, egy a tizenkilentzedik századból való
kalandozó lovagra nézve, ki mint hajdan a' halhatat-
lan Hidalgo Don Quixote de la Mancha kalandozók
után sövárg, végy fel roppant hasadba! Inték a' con-
ducteurnak, az iszonyú kotsi megáll vala, és béülék,
feltévén magamban, hogy még tsak pályája végére
nem ér, ki nem szállok. A' társaság szünetlen válto-
zott; most egy díszteljes leányzó ül vala mellettem és
onyelegve katsingata rám, midőn már megáll a' kotsi
's elhagy a' ketses, minekelőtte még — kissé lassú
fogatok mellett — képes valék a' frantzia pillantatok
hajlékony nyelvét a' betsületes, nehézkes, de mint
Fauszt mondja, kedvelt németre áttenni; helyét tüs-
tént egy agg katona foglalá el, ki elbeszélé, hogy a'
Jénai ütközet után soká fokvék sérülten Grossengob-
rengschang faluban 's hogy a' pap úgy bán vala véle
mint saját fiával. De míg rájöhettek, hogy Grossen-
Obringen helységről szól, ő is eltűne helyét átenged-
vén egy Ecole politechnique-i nevedéknek, ki egy
ángol tarsaságában a' *rue de la Raquette*-ig szándéko-
zék kotsizni, onnét pedig *Père la Chaise* temetőjébe
gyalogui. Most az öröm hullámzó árja kapa el; mert

ez vala sorsom óhajtott útmutatása. Keveset gondolék már most a' fel 's kihágókkal, hanem azt a' gondolatot idéztem vissza lelkembe, hogy már régóta azon feltétel fordul agyamban, részint hogy lássam azt a' hires sírkertet, melly minden egyéb testvérénél hangosban hirdeti Salamonként a' világ hiúságát, az emberi nagyság enyészét, részint, hogy onnét a' Párisra szolgáló lenézésben gyönyörködhessek, melly idegenek 's Párisiak által annyira magasztaltatott már előttem. Kiszállék tehát az érintett útsza végén a' potrohos kocsiból társimmal együtt 's halk léptekkel a' kitűzött tzel felé vevém útamat nem figyelvén igen a' kettőre. Hamar ott valék 's belépék egy halott kísérethez szövetkezve a' Halottak e' városába, mert valóban illyennel öszszhasonlítható Pére la Chaise temetője. Útközben két koszorút vevék egy kitűnő tsinnal öltözködött virágárús leánykától, kik csoportosan tartózkodnak itt, mert egy úton sem sűrög, forog, pezseg annyi ember, mint a' hosszú álomtalan béke útján, — és a' virágok élők és holtakhoz méltó ajándékok; — olly nyájasan kínála meg 's mért nem örvendeztessük meg az élt kívánati teljesítésével azon hely közelében, hol minden kívánat tzelt ér. Igazi német sentimentalismussal menék felfelé a' sirhalmok 's emlékkövekkel díszelő dombon és jobban elszomoredék, midőn egy emléket keresék, mellyre leakarám tenni koszorúmat, mert nehezebb volt választanom a' holtak közt, mint az élők közt akár mikor. — Itt állék a' legnagyobb tisztelet vagy bámulásra méltó hősek nyugvó helyek közepette. Mindenütt, merre szemem hatott, nagy nevekre akadt: *Foy, Manuel és Benjamin Constant!! Kellermann, Ney, Massena, Suchet, Lefebvre!! Cambacères! Haug! Delille! Gretry! Percy!* és még olly sok más. Lehet e' itt mást hozzá tenni mint felki-

áltójel és legfeljebb azt az észrevételt, molly eszembe ülődék, *Père la Chaise* sírkertje Frantziaországban a' halál kintstára, mellyben a' nemzet drága kövei rejtőznek azon napig, mellyben fényesen egy el nem porló befoglalásban fel tűnnek majd! — Kinek szenteljem most koszorúmat? És mi az én koszorúm e' férfiaknak? Most pillanték meg egy szögletben egy pompás mausoleum megett egy egyszerű kő keresztet, 's közelebb jutván e' szavakat olvasám rajta: *Ici repose une victime inconnue du 28 juillet 1830. De profundis.* (Itt nyugszik az 1830 évi 28-ki Juliusnak egy áldozatja.) Mély megilletődés fogá el egész valómat és eszembe juta azon hartz, melly még most is olly hatalmasan lázítja fel a' sziveket; eszembe jutának azon belső tsátázások véres napjai, mellynek Páris már olly sokszor volt láthelye 's mélyen meg indulva felsohajték Manzoni-val:

D' una terra son tutti: una linguaggio
 Parlan tutti: fratelli li dice
 Lo straniero; il commune linguaggio
 A ognun d' essi dal volto traspar.
 Questa terra fu a tutti nudrice,
 Questa terra di sangue ora intrisa!!

(Egy országhól való mind; egy nyelven beszél mind, testvéreknek nevezi őket az idegen; a' közös törzsök mindegyik képén látszik. E' föld vala mindnyájok dajkája; e' most vértől ittas föld!)

Most megfordulék 's meglepőleg hata rám a' mérhetetlen város kiterjedése 's festői kellemű fekvése a' lenyugvó nap fényében; jobbról *Saint Sulpice* és *Notre Dame* tornyai emelkedének az ég felé, odább balra ditsően nyúla fel a' Pantheon szép kúpjával és alatta ezer meg ezer földel terjede el. Meg nem válhaték azon gondolattól, melly eszembe ötlik, vala-

hányszor dombról egy lábaim alatt fekvő nagy városra nézek le. Annyi földel, alatta annyi szív ver 's ez a' szív mind a' viszonyok rabja!

Ezen elmékedésem most megzavartatott, úgy, hogy sokkal jobb kedvem duzzadt. Közelebb jöve t. i. hozzám az érintett ángol, egymás földijével, mint látszék, a' Frantzia elmaradván tőlök egy új sittal foglalatoskodott. A' két britt az új Babelt vette szemügyre; de systematice fogott a' dologhoz, minthogy az egyik fen szóval olvasott a' másiknak Páris guide-jéből (útmutató). Még meg kell jegyeznem, hogy az olvasó hoszszú, keskeny szöke és fiatal, a' hallgató rövid vastag, vereshajú 's idősb vala; de lehetetlenség a' frantzia szót az ángol szájban betűk által érzősíteni, egy feladás, mellynek megfejtésében még az éles eszű Cadmus is hajótörést szenvedett volna. —

Igy olvasa a' hoszszú:

„Paris tiz külvárosival egy tizezer holdnyi tért foglal el egy nyoltzórányi körben. A' Városon keresztül folyó Seine három szigetet képez. A' legújabb felszámítás szerint van benne: 1093 útsza, 40 piatz, 110 (Märkte) nyilvános hely (Plätze), 150 culs de sac, 23 boulevard, 10 tsarnok, 8 kikötő, 32 Kais, több mint 30,000 ház, 16 hid, 84 nyilvános kut, 40 templom, 400 palota, 13 színház, 400 nyilvános kert, 3000 kávéház, 80 nagy vendégfogadó 's a' t., 's az idegeneket nem számítva 800,000 lakos. Esztendő át elfogy 80,000 ökör, 20,000 tehén, több mint 100,000 borju, 200,000 örü, 550,000 disznó, 200,000 mázsza hal, 2 millió darab baromfi, 20 millió pint bor, 40,000 tonna ser 's gyümölts must, 10,000 tonna palinka. Jelesb épületei: a' Tuileriák, a' Louvre, a' Palais royal, a' Palais du Luxembourg, a' Palais du corps législatif, a' Hôtel de ville, a' Hôtel royal des Invalides, — Notre Dame, Saint

Sulpice, Saint Geneviève (Pantheon) templomi, — de la place du Chatelet kuta, 's a' t. Az idegenre nézve legnagyobb érdekű a' négyAcademia (mellynek mindegyike hónapos nyílt gyűlést tart) a' Katakombák, a' *Champ de Mars*, a' 11 *Ecoles royales*, a' 24 *Hopitaux és Hospices*, a' királyi könyvnyomtató intézet 's a' t. *Well*, szólla közbe a' vastag, *what d' ye see here of all this stuff?* (Jól van, mit lát itt kegyed mind ebből?) — *St. Sulpice*, vala a' felelet, *Pretty well, what does your guide tell of St. Sulpice?* (Igen jó, mit mond kegyed quideje St. Sulpiceről?) *Let me look for it. Ah here.* (Hadd nézzem. Ah itt.) *Austriai Anna* tette le talpkövet e' szép épületnek 1646 Febr. 20-kán. *Louis Levau* készíté a' tervet, *Daniel* — *Thank yow* (köszönöm) szóla ismét közbe a' vastag, *and the other there is Notre Dame?* (és a' másik Notre Dame?) *Yes, Sir.* (Igen, uram.) *Well what does he say of Notre Dame?* (Ugyan mit mond Notre Dameről?) *Notre Dame* már nevezetes templom vala a' tizenhatodik században — *Pray, don't teaze me with such historical nonsense; and the highest there, with the copula, how d' ye call it?* (Kerém ne kluozzon kegyed illy történeti esztelenséggel, 's ezt a' legmagasbikat a' kuppal, hogy nevezi kegyed?) Ez a' Pantheon vagy Sz. Genoveva temploma. A' revolutio alatt e' szent épület nagy férjfiak temetkező helye vala. 1806 Febr. 20-kán viszszaadatott Napoleon parantsára előbbi rendeltetésének. — *D' ye see the Tuileries?* (Látja e' kegyed a' Tuilériákat?) így vág közbe ismét a' vastag és folytatja a' beszédet, midőn a' hoszszu nemmel felel, *Never mind, we've seen enough, let us go home.* (Semmit sem tesz, eleget láttunk, menjünk haza.) Erre megfogja karjánál a' hoszszút 's gyors léptekkel sietének ki Pére la Chaiseből.

Pinkay.

Elmélkedések.

Különös tulajdonsága vagyon ifjuságunk kortársai viszonzlásának, 's azok hű viszemlékének. Ez az égnek előkostolását tünteti lelkünknek, hol a' földi pályánknak, 's isteni gondos vezérlésnek tiszta átlátása örömeinknek nagy részét teendi; azon esztendőkből, hol az ember már bizonyos nagyságot elért, mellyről a' mulandóság füstörömeit, 's szenvedéseit egészen más alakban szemlélheti, mintsem ezt zsenge korának sebes lefolyása alatt tehetette; sokról, a' mi az emberi gyenge szívnek (fáradhatatlan küzdést szerez, nyugott lélekkel beszélhet, sőt sok fájdalomon nevetet, mellyeket a' hiba, és szenvedély okoztak, 's tündöklőbb világosságban megösmért az örök böltsesség hatalmas keze által életünkön keresztül húzott arany fonalat a' végre, hogy az emberi tselekedet, 's akarat öszve zavart szöveményét boldogságunkra el rendelje.

Kivánságunknak megfelelő munkásság, a' mások javát igazán illető érzelem mellett ama nagy megelégedést fogja szerezni, melly egy magasabb boldogsághoz hasonló, 's ha bár az ifjuság ideáljai e' mellett nem egészen elérhetők, mégis enyelgve húzódnak előttünk, 's hoszszu időre megmelegítik a' szívet.

A' nemes férfiak példája egy kints, mellynek töltünk gyermekeinkre örökösí modon szállnia kellene.

Trémel Miklós.

Szám Rejtvény.

123456. Egy egész nem kedvelt része
 56. Nem. 123456, de ép
 634. Honunk' 's földünk' ősvészé
 Fél világot öszve tép
 6512. Dísz a' Duna túlkörében
 1254. Erdők vadonok keblében
 1256. Zúgva tsap, hasítva foszt,
 Am de fosztva éltet oszt.

Hoványi Ferencz. P. n. P.